

25.09.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**25 Eylül 2023
Pazartesi**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

25 Eylül 2023 Pazartesi

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANLIĞINA VEKÂLET ETME İŞLEMİ

— Cumhurbaşkanlığına, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet YILMAZ’ın Vekâlet Etmesine Dair Tezkere

YÖNETMELİKLER

— Bitlis Eren Üniversitesi Arı ve Arı Ürünleri Geliştirme Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği

— Ondokuz Mayıs Üniversitesi Ağız ve Diş Sağlığı Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaz Dönemi Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

— TED Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

Tarım Bakanı Yumaklı, 22 yıl sonra genel tarım sayımı için düğmeye bastı

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, genel tarım sayımı için ilk adımın atıldığını açıkladı. Yumaklı, "Tarım Reformu Genel Müdürlüğümüz ile TÜİK arasında genel tarım sayımı yapılmasına ilişkin protokol imzalandı" dedi.

İRFAN DONAT

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, Bakanlığa bağlı Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) arasında "Genel Tarım Sayımı Yapılmasına İlişkin Protokol" imzalandığını açıkladı.

Tarımsal verilerin oluşturulmasına ve kayıtlılığa büyük önem verdiklerini belirten Bakan Yumaklı, bu çalışmaların tarımsal üretim ile ilgili kısa, orta ve uzun vadeli vizyonel politikaların belirlenmesine katkı sunacağına dikkati çekti.

Yumaklı, Bakanlık olarak bir süredir genel tarım sayımı için alt yapı hazırlıkları yürüttüklerini, ilgili kurumlarla yapılan toplantılarda izlenecek yol haritasının belirlendiğini vurgulayarak genel tarım sayımının, tarımsal üretime yön verecek yenilikçi düzenlemelerin hayata geçirilmesinde belirleyici unsurlardan biri olacağının altını çizdi.

Çalışma ile istatistik, işletme bilgisi, hayvan sayısı, arazi bilgisi gibi akla gelen tüm tarımsal verilerin sayılarak kayıt altına alınacağını bildiren Bakan Yumaklı, "TÜİK ile

iş birliğı içinde genel tarım sayımı yaparak planlı üretim ve sözleşmeli üretim gibi tarım ve hayvancılık politikalarımızın odak noktasını oluşturacak uygulamalarımıza yön vereceğiz. Tarımsal üretimde sürdürülebilirliğı, verimliliğı, kaliteyi ve kayıtlılığı daha da artırarak Türkiye Yüzyılını üretimin ve üreticinin yüzyılı yapacağız” ifadelerini kullandı.

PLANLI ÜRETİM MODELİNE GEÇİŞTE KRİTİK ADIM

"Genel Tarım Sayımı Yapılmasına İlişkin Protokol" ile tarımda planlı üretim modeline geçişin en önemli adımlarından birisi de atılmış oldu.

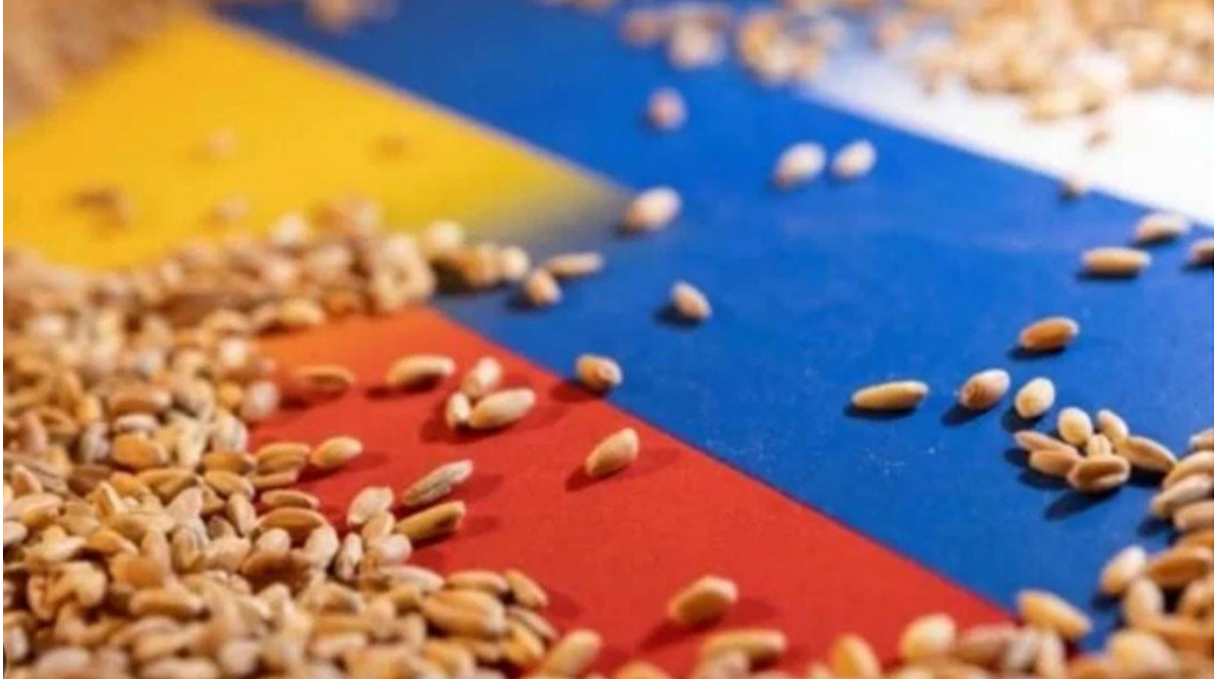
Yapılacak olan genel tarım sayımının ilk aşamasında; mevcut idari kayıtlarda yer almayan tarım arazilerinin belirlenmesi ve bu araziler üzerinde tarımsal faaliyette bulunan tarımsal işletmelerin tespiti gerçekleştirilecek. Ayrıca ön tarama faaliyetleri, soru formları ve veri giriş programlarının hazırlanması, bilgilendirme, eğitim ve tanıtım faaliyetleri yapılacak.

İkinci aşamada ise ilk aşamada elde edilen bilgiler esas alınarak, uluslararası gereklilikler ve ulusal ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenen değişkenlere ilişkin veriler sahadan derlenerek elde edilecek veriler kamuoyu ile paylaşılacak.

Hatırlanacağı üzere Türkiye’de son genel tarım sayımı 2001 yılında yapılmıştı.

Rus mahsulü Ukrayna arzının yerini aldı: Buğday fiyatları düştü

Rusya'daki olağanüstü güçlü mahsul nedeniyle neredeyse üç yılın en düşük seviyesine gerileyen buğday fiyatları, temmuz ayının sonundan bu yana 5'te 1'inden fazla düştü. Uzmanlar, "Ukrayna'nın kaybı, Rusya'nın kazancı oldu" diyor.

Rusya'nın 24 Şubat 2022'de başlattığı işgali, dünyanın en büyük buğday ihracatçılarından biri olan Ukrayna'nın ihracatını sekteye uğratmaya devam ediyor... Buğday fiyatı, Rusya'daki olağanüstü güçlü mahsul nedeniyle neredeyse üç yılın en düşük seviyesine geriledi; temmuz ayının sonundan bu yana da 5'te 1'inden fazla düştü.

Rabobank'ın Kıdemli Emtia Analisti Michael Magdovitz, yaşananları Financial Times gazetesine şöyle değerlendirdi: "Temelinde Rusya'nın saldırıları sonucunda buğday fiyatlarının önemli ölçüde düştüğünü gördük." Önce bir rakamlara bakalım:

-Rusya'nın Karadeniz limanları buğday ihracatının yaklaşık yüzde 70'ini gerçekleştiriyor ve bu da onu küresel tahıl tedariki için önemli bir arter haline getiriyor.

- Ukrayna, işgalden önceki 2021-22 sezonunda küresel buğday ihracatının yüzde 9.2'sini gerçekleştirmişti. S&P'nin tahminlerine göre bu oran 2023-24 hasat sezonunda yüzde 6.4'e düşecek. Buna karşılık, hâlihazırda dünyanın en büyük ihracatçısı olan Rusya, 2021-22'de küresel ihracatın yüzde 15.9'unu karşılamıştı ve dahası 2023-24 hasat sezonunda bu oranı yüzde 22.5'e çıkartacak gibi görünüyor.

-Bu durum bu yıl tekrar artabilir. S&P Global Commodity Insights'ın tahminlerine göre Rusya, 2022'de 46 milyon ton buğday ihraç etti ve bu yıl da 47 milyon ton buğday ihraç edeceğini tahmin ediyor. S&P Global'in baş tarım ekonomisti Paul Hughes, "50 milyon ihracat yaparlarsa, şaşırıyorum" derken; Magdovitz bu durum için de "Ukrayna'nın kaybı Rusya'nın kazancı oldu" diye konuştu.

Peki buğday fiyatları artar mı? Analistlere göre, "Evet, savaşın Karadeniz'e yayılması ve yüksek seviyedeki hedge fon bahisleri yeni bir yükselişe neden olabilir." Ukrayna Savaşı, buğday piyasasını saniye saniye değiştirebiliyor. İşte size 4 örnek:

-Küresel tahıl fiyatları, geçen yıl Rusya'nın Ukrayna'yı işgalinin ardından bushel başına 13 doların üzerine çıkıp zirve yaptı, sonra yarıdan fazla düştü. Geçtiğimiz yıl, BM ve Türkiye'nin aracılık ettiği bir anlaşma, yaklaşık 33 milyon ton tahılın Ukrayna'dan sevk edilmesine izin vererek fiyatların yeniden düşmesine yardımcı oldu.

- Geçtiğimiz çarşamba günü, Ukrayna'ya giden bir kargo gemisinin Karadeniz'de bir mayına çarpmasının ardından vadeli işlem fiyatları ilk başta yüzde 2'den fazla arttı, bushel başına 5.91 dolara çıktı, sonra da geriledi.

-Chicago'da buğday fiyatları, temmuz ayında Moskova'nın Karadeniz'de faaliyet gösteren tüm gemilerin hedef alınabileceğini söylemesiyle kısa süreliğine 7.77 dolara kadar yükseldi ve aynı ayın sonunda Rusya'nın Ukrayna tahıl limanlarına saldırı başlatmasıyla yüzde 12 arttı. Son olarak emtia uzmanları, fiyatların uçuşa geçmemesi konusunda Kiev yönetimine müteşekkirdi. FT'ye konuşan uzmanlara göre, "Ukrayna şu ana kadar misilleme yapmama konusunda büyük bir itidal gösterdi. Misilleme olursa, fiyatlar çok daha yüksek olacaktır."

Kremlin: Tahıl koridoru anlaşmasında ilerleme yok

Kremlin, Karadeniz Tahıl Koridoru Anlaşması'nda bir ilerleme kaydedilmediğini ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan arasında takvime bağlanmış bir görüşme planının bulunmadığını açıkladı.

Rusya, Ukrayna tahılının geçen yıldan bu yana Karadeniz üzerinden güvenli şekilde taşınmasını sağlayan tahıl anlaşmasını Temmuz'da askıya aldığını açıklamıştı. Erdoğan, Putin ile Rusya'nın Karadeniz kıyısındaki Soçi kentinde Eylül başında yaptığı görüşmenin ardından Karadeniz tahıl anlaşmasına kısa sürede geri döneceğine inandığını söylemişti.

Lavrov'dan 'tahıl' açıklaması: Bize yalan söylendi

Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov, Karadeniz tahıl girişimi konusunda kendilerine yalan söylendiğini öne sürdü.

Rusya Dışışleri Bakanı Sergey Lavrov, BM 78. Genel Kurulu marjında düzenlediği basın toplantısında, AA muhabirinin, Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres'in, Rusya'nın "Karadeniz tahıl girişimine yeniden katılma isteği olup olmadığını" sorgulamasıyla ilgili sorusunu yanıtladı.

BM Genel Sekreteri Guterres'in sözlerine cevap veremeyeceğini belirten Lavrov, "Bize yalan söylendi. Genel Sekreter ya bunu söylemeye zorlandı ya da yanlış yönlendirildi." dedi.

Lavrov, "Onlar (Batı) Rus gübre ve tahılının ihracatını kolaylaştırmak için yatırımların yumuşatılacağını doğrudan söylemişlerdi." diye konuştu.

BM Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) Genel Sekreteri Rebecca Greenspan ve BM İnsani İşlerden Sorumlu Genel Sekreter Yardımcısı ve Acil Yardım Koordinatörü Martin Griffiths ile çalışmalar yaptıklarını aktaran Lavrov, "BM Sekreterliği tarafından eklenen teklifleri biz uydurmadık. Hepsi bunun farkında." ifadesini kullandı.

Lavrov, listede olan maddelerin hiçbirinin yerine getirilmediğini öne sürdü.

Guterres'in "Karadeniz tahıl girişimini" yeniden canlandırma planı ve Ukrayna barış planının "gerçekçi olmadığını" ifade eden Lavrov, "Bu planları hayata geçirmek mümkün değil ve herkes bunu anlıyor ancak aynı zamanda bunun müzakereler için tek temel olduğunu söylüyorlar." değerlendirmesinde bulundu.

Karadeniz tahıl girişimi

Ukrayna-Rusya Savaşı'nın küresel gıda fiyatları üzerindeki etkisini azaltmak için BM, Rusya, Türkiye ve Ukrayna, 22 Temmuz 2022'de İstanbul'da düzenlenen törende Karadeniz tahıl girişimi anlaşmasını imzalamıştı.

Kremlin Sözcüsü Dmitriy Peskov, süresi dolan anlaşmaya ilişkin 17 Temmuz'da yaptığı açıklamada, "Tahıl koridoru anlaşması fiilen son buldu, durduruldu. Rusya, ilgili şartlar uygulanır uygulanmaz derhal tahıl anlaşmasına geri dönecek. Anlaşmanın Rusya ile ilgili kısmı yerine getirilmedi." ifadelerini kullanmıştı.

İklim krizi ve doğal afetler siyaset üstü bir insanlık sorunu oldu

Sigorta sektörü ve iş dünyası NART Sigorta ve Reasürans Brokerliği 24. Danışmanlar Kurulu toplantısında bir araya geldi. NART Danışmanlar Kurulu Başkanı Yavuz Canevi, son afetlerin risklerin de mutasyona uğradığını ya da yepyeni türleri ortaya çıkardığını belirterek artık ısının en önemi ölümcül afet türleri arasında yer aldığını söyledi.

Selçuk ALTUN

✓ “Eksenî Kayan Dünya’da Yolculuk: İklim Krizi ve Doğal Afetlerin Ekonomiye Etkisi ve Yönetimi” konulu panelde doğal afetlerin yaratacağı yıkım geniş bir perspektifte masaya yatırıldı. Beklenen Marmara Depremi’nde yaşanacak ekonomik kaybın Kahramanmaraş Depremi’yle kıyaslandığında en az 3 katı, olacağı, sanayide çarkların ve ekonominin duracağı tespiti yapıldı. Ekonominin can damarı konumundaki bölgede ve sanayide bu anlamda henüz kayda değer bir hazırlık olmadığı dile getirilirken, bunun bir beka sorunu olduğunun altı çizildi.

NART Sigorta ve Reasürans Brokerliği, 17. Danışmanlar Kurulu toplantısını 19 Eylül 2023 Salı günü Mandarin Oriental Bosphorus, İstanbul’da gerçekleştirdi. Aynı zamanda kuruluşunun 24. yılını kutlayan Nart Sigorta, gecede iş dünyasının önemli isimlerini bir araya getirdi. TEB Yönetim Kurulu Üyesi ve NART Danışmanlar Kurulu Başkanı Yavuz Canevi’nin başkanlığını yaptığı buluşmada “Eksenî Kayan Dünya’da Yolculuk: İklim Krizi ve Doğal Afetlerin Ekonomiye Etkisi ve Yönetimi” konulu bir de

panel gerçekleştirildi. İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) Başkanı Ebru Dildar Edin moderatörlüğünde yapılan panelde konuşmacı olarak Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) Başkanı Mehmet Akif Eroğlu, Prof. Dr. Naci Görür, Prof. Dr. Mustafa Erdik ve afet risk yönetimi ve iklim değişikliği dayanıklılığı uzmanı Erdem Ergin yer aldı. Konunun uzmanları, iklim krizi ve doğal afetlere yönelik hem kamunun gündemini hem de özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının olası bir afette üstleneceği rolü ve nasıl bir yol izleyeceği konusunda bilgi verdi.

Yavuz Canevi'nin açılış konuşmasından önce davetlilere hitap eden NART Sigorta Kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı Levent Nart, bu buluşmaların artık gelenekselleştiğinin altını çizdi ve bu yılki etkinliğe desteklerinden dolayı HDİ Sigorta Genel Müdürü Firuzan İşcan!a ve grubun yönetimine teşekkür etti.

İklim krizi ve doğal afetlerin insan yaşamını ve ülke ekonomilerini tehdit eder hale geldiğini vurgulayan Nart, panelde tartışılmak üzere bu konunun özellikle seçildiğini ve bu alanda uzman isimlerin konuk olarak davet edildiğini söyledi.

NART Sigorta Danışmanlar Kurulu'nun şirketin geride bıraktığı yaklaşık çeyrek asırlık dönemde her zaman gündemdeki sorunları masaya yatırdığını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini getirdiğini kaydeden Nart, bunu bir sosyal sorumluluk projesi olarak değerlendirdiklerini aktardı. Önümüzdeki yıllarda da bu geleneğin süreceğine işaret eden Nart, "Ülkemizin en büyük brokerlik şirketlerinden biri olmak belli sorumlulukları da omuzlarımıza yüklüyor. Türkiye'de sayısını bilmediğimiz ilklere imzalar attık. Sektörün gelişimine önayak olmaya, sigorta bilinirliğini ve penetrasyonuna katkı sağlayacak işler yapmaya devam edeceğiz" dedi.

NART SİGORTA İCRA KURULU BAŞKANI DENİSE NART:

Sigorta sektörü elini taşın altına koymalı

Davetlilerle her sene dünyanın ilk 2 bin şirketinin küresel risk yöneticisiyle yapılan risk anketinin 2023 sonuçlarını paylaşan NART Sigorta İcra Kurulu Başkanı Denise Nart ise, ilk 10 risk arasında doğal afetlerin 6 ve iklim değişikliğinin 7. sırada yer aldığına dikkat çekti. Nart, bu anketin Türkiye'ye özel yapılmış olması durumunda özellikle yıkıcı Kahramanmaraş depremi sonrasında, sıralamada bu iki önemli konunun ilk 3'e yerleşmiş olacağını tahmin ederek, "Dünya Ekonomik Forumu'nun World Risk 2023 raporuna da atıfta bulundu. "Önümüzdeki 10 yılın öngörülen en büyük riskinin; iklim değişikliği karşısındaki insanlığın mücadelesinin yetersizliği olacağı maddesi olduğunu gösterdi" diyen Denise Nart, Fas'taki deprem ile Libya'daki sel felaketindeki üzücü bilançolarını da paylaştı ve doğal afetlerin, daha önce hiç görülmemiş bir şiddetle ve aralıksız bir şekilde tüm insanlığı etkilediğini belirtti.

Nart, şöyle devam etti: "Şuanda Türkiye'nin ve dünyanın ajandasında ve önümüzdeki iki yılın gündeminde her ne kadar hayat pahalılığı ve jeo-ekonomik çatışmalar gibi

sorunlar ön planda olsa da, ne yazık ki on yılın sonunda yıkıcı etkileriyle iklim değişikliği konusu hepimizin gündeminde başrolde olacak. Bu çerçevede farkındalık yaratmak ve aksiyona geçmek herkesin sorumluluğunda. Özellikle sigorta sektörünün elini taşın altına koymasına ihtiyaç var. Çünkü global ve lokal sigorta şemsiyesinin kaslarını ve finansal gücünü kullanmadan bir ülkenin tek başına böylesine büyük risklerin yaratacağı finansal sonuçların altından kalkması imkan haricinde olduğuna inanıyorum.”

Türkiye’ye reasürör ilgisi azaldı

Türkiye’de sigorta sektörünün ana gündemi haline gelen ‘reasürans kapasitesi bulamama ve fiyat artışı’ sorununa yönelik düşüncülerini de paylaşan Denise Nart, “Ufukta sigorta şirketleri için finansal gelir avantajı görünse de, yıl içerisinde yaşanan doğal afet ve diğer hasarlar enflasyon ve yanlış modellenen riskler teknik karlılık konusunda dünya reasürans piyasalarında ciddi bir çekimserlik oluşturmuş durumda. 1999 Marmara Depremi sonrası yürürlüğe konmuş ‘yapı ve deprem’ yönetmeliklerine tam uyulmamış olması, Türkiye’ye olan reasürör ilgisini azalttı. 2023/24 yenilemelerinde gerek kapasite, şartlar ve gerek fiyatlar konusunda yaşanacak zorluklara hazırlıklı olmak üzere var gücümüz ile çalışıyoruz” ifadelerini kullandı.

Gelirin yarısı yurt dışından

NART Sigorta’nın finansalları ve projeleri hakkında da konuşan Denise Nart, şu bilgileri verdi: “24 yıldır dünyada ve Türkiye’de sektörlerinin lider şirketlerine hizmet veriyoruz. Bugün itibarıyla 136 ülkede sınırlar ötesi faaliyet gösteren Türk yatırımcılarına ve müteahhitlerine risk yönetimi ve sigorta hizmeti konularında destek oluyoruz. 14 sektörün dünya ve Türkiye liderleri bizimle çalışıyor. NART, Lloyd’s üyeliği sonrası son 4 senedir reel olarak Türkiye pazarının ötesinde büyümeye devam ediyor. Gelirlerimizin yüzde 50’sini global şirketlerden ve uluslararası faaliyet gösteren Türk şirketlerinden elde ettik.

NART Sigorta olarak 6 Şubat Depremi sonrasında, sosyal sorumluluk projeleri kapsamında, çalışanlarımızla birlikte yapmış olduğumuz yardımların yanı sıra deprem rizikolarının yönetimi ve bölgenin sanayi kesimini bilinçlendirmek anlamında, hem fiziksel hem de dijital konferanslar düzenledik. Bölge sanayicisine destek olmak adına 7. bölgemiz olan Gaziantep büromuzu açmış bulunuyoruz. Nart’ın Türkiye’deki ofis sayısının daha da artmasını ve komşu ülkelerdeki şubeleşme hedefini tamamlayarak bir bölgesel güç haline gelmesini hedeflemekteyiz.

NART DANIŞMANLAR KURULU BAŞKANI YAVUZ CANEVİ:

Riskler mutasyona uğruyor, yeni nesil risk unsurları doğuyor

Açılış konuşmasında Türkiye’nin 5’te birini etkileyen 6 Şubat depremine atıfta bulunan ve bu afetin üzerinden 7 ay geçtiğini hatırlatan NART Danışmanlar Kurulu Başkanı Yavuz Canevi, şunları söyledi:

“Geriyeye dönüp baktığımızda; böyle bir afete karşı toplumsal tepkimizi, performansımızı, dayanışma refleksimizi, aldığımız ve alamadığımız dersleri ve ileriye dönük çıkarımlarımızı masaya yatırmanın ve kendi sektörümüz ile ilgili değerlendirmeleri yapmanın tam zamanı diye düşünüyorum. Ne mutlu ki, iklim ve doğal afetler konusu nihayet siyaset üstü bir insanlık sorunu olarak algılanan bir noktaya geldi. Davos-Dünya Ekonomik Forumu son 5 yıldır, G-20 son 3 yıldır, IMF-WB son 10 yıldır OECD ve Birleşmiş Milletler son 15 yıldır konuyu bu noktalara getirmek için çabaladılar. Gerçekten son afetler bir kez daha göstermiştir ki, riskler de mutasyona uğruyor, ya da yepyeni türleri ortaya çıkıyor. Hatta öyle ki, iklim değişikliğinin sonuçları etki alanları ve boyutları ölçek değiştirmekte ve öngörülebilirlikleri ve dolayısı ile riskleri ve maliyetleri daha yıpratıcı hale gelmeye başlıyor. Küresel Doğal Afetler Raporuna göre; 2023'ün ilk yarısında yaşanan afetler, 21. yüzyıl ortalamasının yüzde 70 üzerinde.

Kızılhaç İklim Merkezi Direktörünün ifadesi ile “Isı, en önemi ölümcül afet türleri arasında yer alıyor. Tüm bunlar yetmiyormuş gibi tam da verinin bilgiye dönüşme hızının astronomik bir hızla artmasına alışmakta iken AI (Sanal Zeka) ile bilginin analiz edilmiş hali ile kullanıma sokulması da quantum hızı ile artıyor. Ve yeni nesil risk unsurları doğuyor.

Tüm bu gelişmeler, mevzuat yapıcılarını da harekete geçirdi ve hem bu tür küresel risklerle mücadele etmek hem de kendi firmalarını ve ekonomilerini haksız rekabete karşı korumak için yasalar çıkarmaya başladılar. Ancak küresel bazda bakılırsa, dünya ticareti tedarik zincirlerini ciddi ölçüde kısıtlayacak yeni gelişmelere gebe.

Ayrıca belirtmek isterim ki, AB ile Gümrük Birliği'nin güncellenmesi ve modernizasyonun konuşulduğu bu günlerde, 1996'da var olan koşulların çok ötesinde unsurların, dijitalizasyonun masaya sürüleceğinden şüpheniz olmasın. Unutmayalım en büyük ticaret ortağımız AB'de 2026'dan itibaren yepyeni bir pazarın temeli atılacak. Firmalarımızın dolayısı ile sigorta şirketleri ve bankalarımızın bilançolarını doğrudan etkileyen maliyet, risk ve karlılık parametreleri değişecek.

“Düşünüyorum o halde varım”dan nereden ise “Google'luyorum o halde varım” noktasına gelmek üzereyiz. Ancak bu arada bilgi yorgunluğu ve bilgi kirliliği de yeni ve kritik bir risk unsuru olarak karşımıza çıkıyor. Niceliğin doğal olduğu dünyamızda vasatlığın kesinlikle terkedilmesi ve “Nitelik” kavramının ön plana çıkması zorunludur. Diğer bir deyişle, nitelik hem birey hem de şirket olarak hepimiz için beka sorunudur! Rekabet, ayakta kalma, kârlılık, bilanço sürdürülebilirlik hepsi bu kavrama bağlı.”

Yılmaz'dan enflasyon açıklaması: Aylık bazda düşüşleri daha erken göreceğiz

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Yılmaz, enflasyona ilişkin, "Aylık bazda düşüşleri daha erken göreceğiz. Bu sene sonuna doğru, gelecek senenin başlarında aylık bazdaki gelişmeleri göreceğiz. Yıllık bazdaki gelişmeleri ise daha çok 2024'ün ortaları gibi görmüş olacağız" dedi.

Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz, Kanal 7 canlı yayınında gündeme ilişkin değerlendirmelerde bulundu, soruları yanıtladı.

Orta Vadeli Program (OVP) ile siyasi istikrar ve güven iklimini teknik öngörülebilirlik sağlayarak desteklediklerini belirten Yılmaz, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın programa desteğini ortaya koyduğunu, bunun çok önemli olduğunu söyledi.

Yılmaz, OVP'yi hazırlarken ilgili tüm kesimlerle istişare yürüttüklerini hatırlatarak, şöyle konuştu:

"Dolayısıyla uygulanma imkanı yüksek bir program. Niye uygulanma imkanı yüksek? Birincisi dediğim gibi arkasında siyasi irade güçlü. İkincisi toplumsal sahiplenme de oluşmuş oldu. Ben eski bir planlamacı olarak şunu size rahatlıkla ifade edebilirim. Bir plan dokümanının son çıktısından daha önemli olan o dokümanı üretme sürecinizdir. O süreçte zaten siz birçok tartışmayı yaparsınız, konuşursunuz, bir anlayış birliği oluşturursunuz. Dolayısıyla uygulanma imkanı yüksek bir doküman ortaya koymuş olursunuz. Bunun da yansımalarını içeride, dışarıda görüyoruz doğrusu. Genel olarak hem içeride hem dışarıda ciddi anlamda bir takdir topladı Orta Vadeli Program.

Dünya Bankası'nın 17 milyar dolar olan 3 yıllık taahhüdünü 35 milyar dolara çıkarması, Körfez ülkelerinden yine gelen olumlu tepkiler, yine yatırımcı görüşmelerinde Sayın Bakanlarımızın yaptığı toplantılardan gelen geri bildirimler diyelim ve kredi derecelendirme kuruluşlarının yaptığı birtakım açıklamalar, içeride yine iş dünyasının değişik kesimlerin yaptığı değerlendirmeler bu Orta Vadeli Program'ın görevini ifa ettiğini gösteriyor. Bundan sonra önemli olan adım adım buradaki programımızı hayata geçirmek."

"Belirsizliklerin azaldığı yeni bir döneme girmiş durumdayız"

"Enflasyonun yönünü tekrar aşağı doğru çevirmesi ne zaman mümkün olacak?" sorusuna Yılmaz, şu yanıtı verdi:

"Şu anda bir geçiş sürecindeyiz, politikalarda birtakım güncellemeler oldu. Yeni bir dönem başladı. Enflasyonla mücadele de bu dönemin hakikaten en temel önceliklerinden bir tanesi. Geçici olarak enflasyonda bir yükseliş var bu geçiş döneminin şartlarından kaynaklanan. Kurda ciddi bir hareketlilik oldu biliyorsunuz. Maaş ve ücretlerde ciddi artışlar oldu. Diğer taraftan enerji fiyatlarında dünyada beklentilerin aksine bir yükseliş gerçekleşti. O da doğrudan zaten biliyorsunuz etkiliyor birtakım kalemleri. Bunun dışında bütçe açığını aşağı çekebilmek için birtakım tedbirler aldık doğrusu onların da enflasyona geçici olarak olumsuz yansımaları da oldu. Bütün bunları bir araya getirdiğiniz zaman geçici bir artış söz konusu. Ama bir taraftan da güncellenmiş bir politikalar, kararlı uygulamalar var. Belirsizliklerin azaldığı yeni bir döneme girmiş durumdayız.

Dolayısıyla bir süre sonra bu geçici yükseliş yerini düşüşe bırakacaktır. Aylık bazda düşüşleri daha erken göreceğiz. Bu sene sonuna doğru, gelecek senenin başlarında bu aylık bazdaki gelişmeleri göreceğiz. Yıllık bazdaki gelişmeleri ise daha çok 2024'ün ortaları gibi görmüş olacağız. Çünkü bir baz etkisi oluştu. Bu temmuz, ağustosta ciddi bir yükseliş oldu. Bundan sonraki aylarda öyle bir artış beklemiyoruz doğrusu."

Yılmaz, "Seneye bu vakitler kaç olur mesela enflasyon?" sorusuna, "Tam bu vakitleri söyleyemem ama ortalama bir hesabımız var yüzde 33 olarak ve bu da gerçekleştirilebilir bir rakam diye düşünüyorum." karşılığını verdi.

"Mesleki eğitime daha ciddi bir şekilde eğileceğiz"

Deprem etkilerine rağmen Türkiye'de istihdam artışının devam ettiğini dile getiren Yılmaz, enflasyonla mücadelenin kısa vadede istihdam politikalarına meydan okuduğunu ancak orta vadede düşen bir enflasyon ve artan öngörülebilirliğin istihdamı da kalıcı şekilde destekleyen bir politika olduğunu söyledi.

Türkiye'nin büyüme performansının devam edeceğini anlatan Yılmaz, tüketimin daha dengeli hale geleceğini, yatırım, üretim, ihracatın finansman imkanlarıyla,

destekleyici-düzenleyici çerçevelerle, teşvik politikalarıyla destekleneceğini ifade etti. Yılmaz, şunları kaydetti:

"Bir taraftan enflasyonla mücadele edeceğiz ama bir taraftan da kalkınmakta, gelişmekte olan genç nüfusuna istihdam sağlamak durumunda olan bir ülke olarak bu politikalarımızı güçlü bir şekilde uygulayacağız. Örneğin YTAK kredilerimiz vardı bizim. Yeni dönemde güncellenmiş bir şekilde bunları devam ettireceğiz. İhracata her türlü desteği vermeye hazırız. Bu reeskont kredilerinde ciddi artışlar yapıldı. Dışarıdan temin ettiğimiz fonların bir kısmını yine Eximbank kanalıyla gerek ihracatın garantisinde gerek finansmanında kullanıracakız. Dolayısıyla ihracatçıya, döviz kazandırıcı faaliyetlere genel olarak her türlü desteği vermeye devam edeceğiz. Bir yandan da bu istihdam açısından mesleki eğitimi çok önemli görüyoruz. Son dönemlerde güçlendirilmiş birtakım politikalarımız var. Bunların da meyvelerini önümüzdeki dönemde daha fazla vereceğini düşünüyoruz. Mesleki eğitime daha ciddi bir şekilde eğileceğiz. Orta Vadeli Programda da kamu-özel işbirliğini öne çıkardık burada."

Ülkeye yabancı yatırımcı girişi

Ülkeye yabancı kaynak girişinin ne durumda olduğu sorulan Yılmaz, son dönemde Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ile 51 milyar dolarlık bir paket anlaşmanın imzalandığını dile getirdi.

Anlaşmanın çok önemli olduğunu vurgulayan Yılmaz, "Süreç başladı. BAE otoritelerinin hazine ile görüşmeleri var. Bu yıl bitmeden gerçekleşmesini bekliyoruz. Müzakereler son aşamalara geldi diye biliyorum. Bu işler kolay değil, bir sürü detay var. Yıl başından önce bu kaynakların Türkiye'ye geleceğini düşünüyorum. Finans akışı başlayacak. Son üç aya baktığımız zaman cari açığımız olduğu halde rezervlerin artmaya başladığını görüyoruz. Geçen hafta itibarıyla rezervlerde 22 milyar dolar net bir artış oldu. Son üç ayda gerçekleşti bu rakam. İşin özeti bu. Borsamıza belli bir akış başladı. Diğer kanallarla da yatırımcı ve finans ilgisinin arttığını görüyoruz." dedi.

Yılmaz, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın son ABD gezisinde Türkiye'ye çok yoğun bir yabancı ilgisi görüldüğünü söyledi.

Gelecek dönemde ülkeye daha fazla kaynak girişi olacağına dikkati çeken Yılmaz, "Cari açığımızı düşürecek orta vadeli planda. Hem bunu çok daha rahat bir şekilde finanse edeceğiz. Bir taraftan da rezervlerimizi arttıracakız. Şu anda rezerv artışının devam ettiğini rahatlıkla ifade edebilirim. Yatırımcı güvenini gösteren CDS göstergesi var. Bu rakam 700'lere kadar çıkmıştı. Seçim sonrası 400'ün altına geldi. Yatırımcının ilgisini özetleyen bir rakam. Hiçbir zaman Türkiye o kadar riskli bir ülke olmadı bence ama maalesef öyle bir yüksek risk algısı oluşturuldu. Şu anda bu algı belli bir seviyeye geldi ama bu da yeterli değil. Önümüzdeki dönemlerde daha da aşağı gittiğini göreceğiz." ifadelerini kullandı.

Cevdet Yılmaz, Türkiye'de yatırımlarla tasarruf arasında bir farkın olduğunu, tasarrufların yatırımlara yetmediğini kaydetti.

Yatırımları sürdürmeleri ancak bunu sağlıklı bir şekilde finanse etmeleri gerektiğini dile getiren Yılmaz, "Uzun vadeli fonlarla, doğudan yatırımlarla, sağlıklı finansal kaynaklarla yatırımları finanse etmeliyiz. Bir taraftan da rezerv biriktireceğiz. Türkiye, güven veren, yatırımcıya kazandıran bir ülke. Hem biz kazanacağız hem de ülkemize güvenip yatırım yapanlar kazanmış olacaklar." dedi.

Emekli maaşı düzenlemesi

Emekli maaşlarına ne zaman düzenleme yapılacağı ve bu konuda yapılan çalışmalar sorulan Yılmaz, enflasyonun geniş kesimler üzerinde oluşturduğu olumsuz tahribatı gidermek üzere çok ciddi adımlar attıklarını, maaşlarda düzenlemelere gittiklerini anımsattı.

Yılbaşı itibarıyla memurların maaşlarında enflasyon oranına göre bir artış olacağını, bu artışın memur emeklilerine de yansıtılacağını anlatan Yılmaz, "İşçi emeklileri, Bağ-Kur emeklileri ve asgari emekli aylığı alanlara ilişkin oransal artışlar ve enflasyon farkı olacak. Sayın Cumhurbaşkanı'mızın talimatıyla bu kesimlere dönük dengeleyici bir çalışmayı sürdürüyoruz. Çalışmayı yıl sonuna kadar tamamlayarak emeklimizin yanında olmaya devam edeceğiz. Düşük alanları destekleyici mahiyette bir yaklaşımımız olacak." diye konuştu.

Kıdem tazminatı düzenlemesine ilişkin soru üzerine Yılmaz, "Şu anda bir çalışmamız yok. Sendikalarla oturup uzlaşmadan, anlaşmadan bir anlayış birliği oluşturmadan bu konularda hiçbir zaman bir adım atmadık, atmayacağız." dedi.

Dünya Bankası'ndan 896 milyon Euro daha geldi

Bakan Şimşek, bakanlıklar ve yerel yönetimlerin yenilenebilir enerji ve su verimliliğine ilişkin finansman ihtiyaçlarını karşılamada köprü görevi gördüklerini belirterek, "Dünya Bankası ile toplam tutarı 895,7 milyon Euro olan kredi anlaşması imzaladık" dedi.

Dünya Bankası'nın Türkiye için planladığı 35 milyar dolarlık mali paket, yapılan anlaşmalarla birer birer hayata geçiyor. Söz konusu kaynak ağırlıklı olarak deprem bölgesinin rehabilitasyonu ve yeşil dönüşüm için değerlendiriliyor.

Dünya Bankası ile imzalanan son anlaşmalar hakkında bilgi veren Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, "**Kamuda ve Belediyelerde Yenilenebilir Enerji Projesi**" için **500 milyon Euro** ve "**Su Döngüselliği ve Verimliliğinin Artırılması Projesi**" için de **395,75 milyon Euro** finansman sağlandığını bildirdi. Şimşek, Dünya Bankası'ndan sağlanan toplam 895,7 milyon Euro'luk kredilerin 570,75 milyon Euro'sunun tahsisli, 325 milyon Euro'sunun ise Hazine garantili olduğunu aktardı.

Dünya Bankasının Türkiye'ye 35 milyar dolarlık destek vermesini planladığını anımsatan Şimşek, bankadan gelen finansman tutarının imzalanan yeni anlaşmalarla yaklaşık **3,2 milyar dolara** ulaştığı bilgisini paylaştı.

2024 YDO yüzde 59-60 olacak

Alaattin AKTAŞ

25 Eylül 2023 Pazartesi

2024 yılında uygulanacak yeniden değerlendirme oranı (YDO) üç aşağı beş yukarı belli sayılır. TÜİK'in 3 Kasım cuma günü açıklayacağı ekim ayı Yİ-ÜFE verileriyle kesinleşecek olan 2024 yılının yeniden değerlendirme oranı yüzde 59-60 olacak. Bu oranlar en fazla artı-eksi bir puan oynayabilir.

YDO, eylül ve ekimdeki Yİ-ÜFE değişimiyle kesinleşecek. Ancak bu aylardaki oranlar YDO'yu artık çok fazla etkilemeyecek. Örneğin bu iki ayda Yİ-ÜFE hiç artmasa bile o durumda YDO yüzde 57 dolayında oluşacak. Söz konusu iki ayda fiyatlar mutlaka artacağına göre makul YDO yüzde 59-60 arası olacak.

Neler değişecek?

2024 yılının yeniden değerlendirme oranını yüzde 60 düzeyinde varsaymak hiç yanlış olmaz.

YDO yüzde 60 olduğu takdirde bir dizi vergi, ceza ve harç bu orana bağlı olarak değişecek. Ancak bazı vergiler için Cumhurbaşkanının farklı oran uygulama yetkisi bulunuyor.

Cezalarda ise değişiklik yapılamıyor ve cezalar YDO ne kadar artmışsa otomatik olarak o oranda artıyor.

Yeniden değerlendirme oranı açıklandıktan sonra vatandaş en çok motorlu taşıtlar ve emlak vergisi ile gelir vergisi dilimlerinin nasıl uygulanacağını merak ediyor.

Mevzuat Cumhurbaşkanına bu konularda değişiklik yapma yetkisi veriyor.

Motorlu taşıtlar vergisi

Cumhurbaşkanı motorlu taşıtlar vergisi artışını, YDO'yu yüzde 80 oranında azaltarak uygulama yetkisine sahip. Yani YDO yüzde 60 olursa, bu oran yüzde 80 azaltılıp yüzde 12'ye kadar indirilebilir. Ama şimdiye kadar bu yetki hiç bu düzeyde kullanılmadı. Örneğin 2023 için yüzde 122.9'luk yeniden değerlendirme oranına karşılık

MTV artış oranı yüzde 61.5 oldu. Dolayısıyla 2024 yılındaki MTV artışı için YDO'da hiç indirimle gidilmeyip yüzde 60'lık oran uygulanması çok daha muhtemel görünüyor.

Kaldı ki 2023'te ikinci kez MTV almak üzere düzenleme yapıldığı göz önünde bulundurulursa 2024 için indirimli bir oranı kimse beklemez.

Hem indirim beklerken yüzde 60'lık artışı aramak da var! Cumhurbaşkanı MTV için YDO'yu yüzde 80 oranında azaltma yetkisine sahip olduğu kadar yüzde 50 oranında artırma yetkisine de sahip. Yani yüzde 60'lık bir YDO, MTV için yüzde 90'a kadar çıkarılabilir. Ama bunun da pek beklenmemesi gerektiğini belirtelim.

Sonuçta MTV çok muhtemeldir ki 2024 için yüzde 60 düzeyinde artacaktır.

Bu arada 2023 için istenen ikinci MTV'ye ilişkin olarak açılan davanın Anayasa Mahkemesi'nde bu hafta ele alınacağını da hatırlatalım.

Emlak vergisi

Emlak Vergisi Kanunu, emlak vergisindeki artışın o yılın yeniden değerlendirme oranının yarısı düzeyinde olacağını hükme bağlıyor. Ancak bu hükmün bir istisnası var. Kanunda "**Cumhurbaşkanı, bu maddede belirtilen artış oranını (YDO'nun yarısı) sifıra kadar indirmeye veya yeniden değerlendirme oranına kadar artırmaya yetkilidir**" deniliyor.

Dolayısıyla YDO yüzde 60 olduğu takdirde emlak vergisi artışı sıfır olabileceği gibi yüzde 60 düzeyinde de uygulanabilir.

Ancak kanunda yazılı olan "**YDO'nun yarısı**" ifadesi neredeyse teamüle dönüşmüş durumda ve genellikle bu oran uygulanıyor. Şu durumda 2024'ün emlak vergisi artışı muhtemelen yüzde 30 olacaktır.

Gelir vergisi

Gelir vergisinde Cumhurbaşkanının YDO ile artan vergi dilimlerini yarı oranında yükseltme ya da yine yarı oranında düşürme yetkisi bulunuyor.

Bu yıl için gelir vergisinde ilk dilim 70 bin lira. Bu tutar YDO yüzde 60 olduğu takdirde 112 bin liraya yükselecek. Cumhurbaşkanının bu tutarı yüzde 50 azaltıp 56 bin liraya çekme ya da yüzde 50 artırıp 168 bin liraya yükseltme yetkisi bulunuyor.

Yetki var diye gelir vergisinde bu yıl 70 bin lira düzeyinde uygulanan ilk dilimin herhalde 56 bin liraya düşürülmesi söz konusu olamaz. Muhtemeldir ki vergi dilimi bu yıl olduğu gibi YDO'ya paralel bir şekilde artırılacak ve 110 bin lira dolayına çıkarılacak; daha da artırma yetkisi ise muhtemelen kullanılmayacaktır.

İşte 2024'ün başlıca trafik cezaları

Mevzuat Cumhurbaşkanına vergileri farklı uygulama yetkisi veriyor ama başta trafik cezaları olmak üzere cezalar konusunda böyle bir yetki söz konusu değil. Cezalar YDO kadar artıyor ve bunu aynen uygulamak kaçınılmaz.

Yani cezalardan kaçış yok! Şu durumda yapılacak olan kurallara uymak ve ceza yememek!

Yeniden değerlendirme oranı yüzde 60 düzeyinde olduğu takdirde bakın başlıca trafik ihlallerinde uygulanan cezalar hangi düzeye çıkıyor:

- **Hatalı park etmek ya da hatalı duraklamak, emniyet kemeri takmamak, önde giden aracı güvenli ve yeterli mesafeden izlememek, yani yakın takip, dönüşlerde işaret vermemek, araçlardan bir şey atmak ya da dökmek 697 lira.**
- Engellilerin araçları için ayrılmış yerlere park etmek 1.395 lira.
- **Kırmızı ışık kuralına uymamak, seyir halinde cep telefonu ile konuşmak 1.521 lira.**
- Trafiği aksatacak veya tehlikeye sokacak şekilde ardı ardına şerit değiştirmek, tek yönlü yollara ters yönden girmek, özel otomobillerde 0.50 promilin, diğer otomobillerde 0.20 promilin üstünde alkollü araç kullanmak 6.502 lira.
- **Hız sınırını yüzde 10'dan yüzde 30'a kadar aşmak 1.521 lira, yüzde 30'dan yüzde 50'ye kadar aşmak 3.166 lira, yüzde 50'den fazla aşmak 6.502 lira.**
- Ehliyet olmaksızın araç kullanmak 13.104 lira.
- **Drift atmak 32.547 lira.**

“Dezenflasyon süreci” randevusu yaklaşıyor

Maruf BUZCUGİL

25 Eylül 2023 Pazartesi

✓ *Merkez Bankası'na göre yüzde 60'ın üzerinde seyreden enflasyonla 21 Eylül'de açıklanan politika faizi arasında hala 30 puanın üzerinde fark var.*

Merkez Bankası'nın izleyeceğini ilan ettiği parasal sıkılaştırma yol haritasının ruhunu yansıtan politika faizinde “*kademeli artış*” sürüyor. Başkan Hafize Gaye Erkan'ın göreve başladıktan sonra enflasyon raporu sunumunda “*dikkatli ve kademeli*” olacağını özenle duyurduğu faiz artışları gerçekleşiyor. Erkan, yol haritasının 1 Ocak 2024'de başlayacak dezenflasyon süreci öncesindeki bölümünü “*geçiş dönemi*” olarak nitelemişti. İçinde bulunduğumuz bu dönemde yeni Merkez Bankası yönetimi bugüne kadar politika faizini kademeli olarak 21 Eylül'deki 5 puanlık adımla birlikte 21,5 puan artırarak yüzde 30'a yükseltti. Merkez'e göre yüzde 60'ın üzerinde seyreden enflasyonla açıkladığı son politika faizi arasında hala 30 puanın üzerinde fark var. Son faiz kararının ardından önde gelen ekonomistlerden parasal sıkılaştırmanın hızlanması gerektiğini vurgulayan “Merkez Bankası enflasyonun peşinden gidiyor” değerlendirmeleri geldi. Merkez Bankası 21 Eylül'deki faiz kararına ilişkin Para Politikası Kurulu toplantı metni özetini hafta sonuna doğru açıklayacak. Ancak, faiz kararını duyuran kısa metindeki 2024'deki dezenflasyon sürecine işaret eden ve enflasyon raporundaki patikaya yaklaşılabileceği izlenimi veren şu ifadeyi dikkatle not ettik:

“Kurul, parasal sıkılaştırma adımlarının etkisiyle, dezenflasyonu 2024 yılında Rapor'daki patika ile uyumlu şekilde tesis etmekte kararlıdır.” Merkez Bankası'nın daha sert parasal sıkılaştırma adımları göreceğimizi hissettirdiği, dezenflasyon sürecinin başlamasına 3 ay kaldı. Yerel seçimlerin ardından parasal sıkılaştırma adımlarının daha da hızlanması bekleniyor. Başkan Erkan'ın dezenflasyon sürecinin önündeki engeller olarak açıkladığı KKM'deki erime hızı ve ihtiyati tedbirlerdeki sadeleşme düzeyi önümüzdeki dönemde parasal sıkılaştırmanın seyrinde etkili olacak.

- **Hazine garantilerinin kur farkı yükü nasıl hafifleyecek?**

Büyük çoğunluğu yap-işlet, işletme hakkının devri veya benzeri finansman modelleri çerçevesinde girilen yatırımlara verilen Hazine garantileriyle ilgili kamuoyuna açık bilgiler sınırlı. Bu konuda edinebileceğimiz net bilgi geçen hafta açıklanan Sayıştay raporuyla geldi. Sayıştay'ın 2022 yılına ilişkin bütçe uygulama sonuçlarını da içeren Genel Uygunluk Bildirimi raporunda ayrıntılı tablolar yayımlandı. Rapora göre, 2021 yılından devredilen 278 milyar 68 milyon liralık Hazine garantili borçla birlikte 2023 yılına devredilen verilen garantiler toplamı 402 milyar 493 milyon liraya ulaştı. Raporun en can alıcı bölümünü ise Hazine'nin ödediği kur farkları oluşturdu. Geçen yıl 2,1 milyar dolar Hazine garantisi verildi. 2022 yılındaki kur farkı, verilen garanti tutarının oldukça üzerinde 123,1 milyar lira seviyesinde gerçekleşti. TL'nin itibarını artıracak adımların hızlandığı dönemde döviz bazında Hazine tarafından verilen garantilerde de sadeleştirmeye gidilip gidilmeyeceği merak ediliyor.

- **Gordion artık UNESCO Kültür Mirası listesinde**

Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) büyük gayreti ve takibi, Dışişleri ve Turizm Bakanlığı'nın desteğiyle başkentin önemli tarihi varlığı Gordion antik kenti (Yassı Höyük) UNESCO Dünya Mirası listesine alındı. Ankara efsanelerle anılan Frig Krallığı'nın merkezi Polatlı-Yassıhöyük'teki Gordion Antik Kenti'ni önemli bir turizm unsuru haline getirmeye hazırlanıyor. ATO Başkanı Gürsel Baran Gordion'un başkente gelecek turist sayısını artıracığından umutlu. Baran, "Dünya Mirası Listesi, turistlerin kültürel amaçlı ziyaretlerinde baktıkları bir liste. Başkent'e 2022 yılında 1 milyon 780 bin yabancı turist geldi. Gordion'un listeye girerek tanınırlığının artmasıyla birlikte şehrimize gelen turist sayısı yükselmeye başlayacak" diyor. Polatlı'daki antik kent dünya tarihinde "Gordion Düşümü Efsanesi" ile anılıyor. Gordion düşümünü çözenin dünyaya hakim olacağını anlatan söylenceye göre Büyük İskender bu düşümü kılıcıyla bir vuruşta keserek çözmüş.

Ülkemizde her alanda düşüm üstüne düşümlerin atıldığı yer olan Ankara, asla çözülemez denilen düşümlerin de geleneksel çözüm adresi olarak bilinir. Umarız yeni ekonomi yönetimi, siyasi endişelerle yürütülen akıldışı politikalardan kurtulmak için başlattığı "rasyonel zemine dönüş" çabalarında Gordion efsanesinden esinlenir.

- **Anayasa Mahkemesi başkanının "Hz. Ömer adaleti" öğüdü**

Anayasa Mahkememizin Asya Anayasa Mahkemeleri ve Muadili Kurumlar Birliği (AAMB) bünyesinde her yıl düzenlediği Uluslararası Yaz Okulu programının on birincisi 18-19 Eylül tarihlerinde Ankara'da yapıldı. Bu yılki programa 25 ülkenin anayasallık denetimi yapan anayasa veya yüksek mahkemeleri ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinden toplam 52 temsilci katıldı. Basına kapalı olarak yürütülen programın kapanışında Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Arslan'ın yaptığı "Demokratik Hukuk Devletinın Alameti Farikası Olarak Yargı Bağımsızlığı İlkesi" başlıklı konuşma internet sitesinde yayımlandı. Zühtü Arslan, 25 ülkeden hâkimlere şu öğütte bulundu:

“Hâkimin tarafsız olduğu konusunda taraflarda bir kanaatin oluşması çok önemlidir. Bunun için hâkimin çok dikkatli olması, elindeki adalet terazisini kuyumcu hassasiyetiyle tutması gerekir. İslam’ın “Dört Halife”sinden ikincisi olan Hz. Ömer, Basra’ya hâkim olarak tayin ettiği Ebu Musa’ya yazdığı mektupta hâkimin önüne gelen davada taraflara bakışlarında bile eşit davranmak suretiyle karar vermesi gerektiğini belirtmiştir. Bakışlarda eşitliğin amacı tarafların hâkimin adaleti konusunda şüpheye düşmelerine, yanlış bir kanaat taşımalarına yol açmamaktır. Nitekim mektubun devamında hâkimin eşit muamelesi sayesinde taraflardan güçlü ve zengin olanın kendisinin kayırılacağı zannına kapılmasının, zayıf olanın ise adaletsizliğe uğrayacağını düşünmesinin engelleneceği ifade edilmiştir.”

BIST'e üç ayda 3,2 milyon yeni pay senedi yatırımcısı

Naki BAKIR

25 Eylül 2023 Pazartesi

Diğer finansal araçlarının zarar yazdığı süreçte art arda yapılan halka arzlara hücum eden her yaş ve kesimden yatırımcı Borsa'yı coşturdu. Pay senedi yatırımcılarının toplam sayısı haziran sonundan 22 Eylül'e kadar net 3,2 milyon artarak 8 milyona yaklaştı, pay senedi piyasa değeri de 10,4 trilyon liraya ulaştı.

Bugüne kadar 37'si tamamlanan, 60 firmanın sırada beklediği halka arzlar, son aylarda eş dost, akraba çevreleri, komşu ziyaretleri, esnaf sohbetlerinde en çok konuşulan konuların başında geliyor.

Borsa İstanbul (BIST), diğer finansal yatırım araçlarının zarar ettirdiği son üç ayda tasarruf sahiplerinin adeta kitlesel olarak halka arzlara yönelmesinin de etkisiyle tam anlamıyla yatırımcı hücumuna uğradı.

2023'te gerçekleşen halka arzlar		
KURULUŞ	Halka arz	
	Tarihi	Fiyatı (TL)
Söke Değirmencilik San. ve Tic. A.Ş.	4-6 Ocak	7,50
Tapdi Oksijen Özel Sağlık ve Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.	5-6 Ocak	10,21
Astor Enerji A.Ş.	11-13 Ocak	12,50
Maçkolik İnternet Hizmetleri Tic. A.Ş.	19-20 Ocak	38,00
Bülbüloğlu Vnaç San. ve Tic. A.Ş.	26-30 Ocak	31,00
Göknuş Gıda Maddeleri Enerji İmalat İthalat İhracat Tic. ve San. A.Ş.	1-3 Mart	11,00
Akfen Yenilenebilir Enerji A.Ş.	8-10 Mart	9,80
Eksun Gıda Tarım San. ve Tic. A.Ş.	15-17 Mart	48,90
Koza Polyester San. ve Tic. A.Ş.	5-7 Nisan	24,50
Cvk Maden İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	6-7 Nisan	105,00
Europower Enerji ve Otomasyon Teknolojileri San. Tic. A.Ş.	12-14 Nisan	40,60
Grantürk Tarım A.Ş.	18-19 Nisan	17,60
Cw Enerji Mühendislik Tic. ve San. A.Ş.	26-28 Nisan	108,60
BigChef	3-5 Mayıs	22,50
Kayseri Şeker Fabrikası A.Ş.	10-12 Mayıs	16,27
Bien Yapı Ürünleri San. Turizm ve Tic. A.Ş.	11-12 Mayıs	42,80
Katımevrim Tasarruf Finansman A.Ş.	6-7 Haziran	13,43
Pasifik Eurasia Lojistik Dış Ticaret A.Ş.	6-7 Haziran	25,00
A1 Capital Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	7-9 Haziran	25,00
Forte Bilgi İletişim Teknolojileri ve Savunma Sanayi A.Ş.	8-9 Haziran	12,12
Atakey Patates Gıda San. ve Tic. A.Ş.	19-21 Temmuz	39,50
Fazul Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	20-21 Temmuz	8,90
Kaleseramik, Çanakkale Kalebodur Seramik Sanayi A.Ş.	20-21 Temmuz	25,00
Asce Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	27-28 Temmuz	12,60
İzdemir Enerji Elektrik Üretim A.Ş.	8-10 Ağustos	19,00
Ofis Yem Gıda San. Tic. A.Ş.	10-11 Ağustos	27,20
Tatlıpınar Enerji Üretim A.Ş.	10-11 Ağustos	22,50
Enerya Enerji A.Ş.	14-16 Ağustos	88,76
Baydöner Restoranları A.Ş.	15-16 Ağustos	21,00
Kuzugrup Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	21-23 Ağustos	20,76
Ebebek Mağazacılık A.Ş.	29-31 Ağu, 1 Eyl	46,50
Tarkim Bitki Koruma San. ve Tic. A.Ş.	5-6 Eylül	107,50
Gıpta Ofis Kırtasiye ve Promosyon Ürünleri İmalat San. A.Ş.	6-8 Eylül	20,90
Reeder Teknoloji San. ve Tic. A.Ş.	13-15 Eylül	9,30
Hat-San Gemi İnşaa Bakım Onarım Deniz Nakliyat San. ve Tic. A.Ş.	14-15 Eylül	22,60
Adra Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş.	14-15 Eylül	22,66
Denir Unlu Mamuller Üretim Gıda Toptan Perakende İhracat A.Ş.	21-22 Eylül	10,24

Temmuz başından bu yana Borsa'ya giren 3,2 milyon dolayındaki yeni yatırımcı ile toplam sayı 8 milyona yaklaşırken, pay senedi piyasa değeri de yüzde 60 büyüyerek 10,4 trilyon liraya ulaştı.

Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), 22 Eylül 2023 itibarıyla BIST'te toplam pay senedi yatırımcı sayısını 7 milyon 706 bin 168'e, pay senedi piyasa değerini de 10 trilyon 440 milyar lira olarak açıkladı. Pay senedi yatırımcı sayısı ve portföyündeki

büyümede bu yıl 22 Eylül itibarıyla 37'ye ulaşan ve son aylarda sayısı artan halka arzlar etkili oldu.

Ancak halka arzlara yönelik eğilim, seçimlerin ardından haziran ayında göreve gelen yeni ekonomi yönetiminin açıkladığı kur ve fiyat istikrarına yönelik 'sıkı para' esaslı yeni politika çerçevesi, Merkez Bankası'nın enflasyon tahminlerinde yaptığı yukarı yönlü radikal revizyonlar ve diğer finansal yatırım araçlarının neredeyse tümünün kaybettiği bir süreçte girilmesi üzerine özellikle temmuz ayında tetiklendi.

Borsa İstanbul (BIST) pay piyasası			Portföye göre pay yatırımcı sayısı (Ağustos)		
	Yatırımcı S. (milyon)	Piyasa değ. (trilyon TL)	Portföy büyüklüğü (TL)	Sayı	%
30.09.2022	2,68	3,58	0-1	44.561	0,7
31.10.2022	2,84	4,45	2-100	440.409	7,0
30.11.2022	3,34	5,63	101-1.000	553.768	8,9
31.12.2022	3,79	6,20	1.001-5.000	1.160.639	18,6
31.01.2022	4,00	5,50	5.001-10.000	938.168	15,0
28.02.2023	3,87	5,77	10.001-20.000	621.567	9,9
31.03.2023	4,25	5,46	20.001-50.000	741.917	11,9
30.04.2023	4,77	5,27	50.001-100.000	507.176	8,1
31.05.2023	4,60	5,63	100.001-250.000	555.137	8,9
30.06.2023	4,48	6,52	250.001-500.000	296.747	4,7
31.07.2023	5,10	8,29	500.001-1.000.000	188.247	3,0
31.08.2023	6,26	9,59	1.000.001+	199.387	3,2
22.09.2023	7,71	10,44	TOPLAM	6.247.723	100,0

Son üç aydaki seyir

Haziran ayında 120 bine yakın azalarak 4,5 milyon dolayına gerileyen toplam pay senedi yatırımcı sayısı temmuz ayında 600 binden fazla artarak 5 milyonu aştı, ağustos ayında yaklaşık 1,2 milyonluk artışla 6,3 milyona, eylül ayının ilk 22 gününde ise 1,5 milyona yakın artışla 7,7 milyona ulaştı.

Böylece, pay senedi yatırımcı sayısında anılan dönemdeki artış 3,2 milyona ulaştı. Haziran sonunda 6,5 trilyon lira olan pay senedi piyasa değeri de halka arzlara toplu yönelişin dopingiyle temmuz sonunda 8,3 trilyon liraya, ağustos sonunda 9,6 trilyon liraya, 22 Eylül itibarıyla 10 trilyon liranın oldukça üzerinde bir hacme ulaştı.

Halka arzlara toplu yöneliş

Finansal yatırım araçlarının getirisinin enflasyonun altında kalarak reel olarak kaybettirdiği süreçte, birikimlerini korumak ve reel kazanç elde etmek isteyen yatırımcıların arayışları ile örtüşen halka arz edilen yeni hisselerin kazanç oranı, yatırımcıların bu alana yönelmesinde etkili oldu.

Yatırımcı başına sınırlı birim miktarlarda alınabilmekle birlikte arz edilen payların cazip getirisi ile aile bütçesine sağladığı katkı, başta küçük yatırımcılar olmak üzere her kesimden ve her yaş grubundan kişileri halka arzlara yöneltti. Halka arzlar, son aylarda eş dost, akraba çevrelerinde, komşu ziyaretleri, esnaf sohbetlerinde en çok konuşulan konu haline geldi.

Halka arzlar sürececek

DÜNYA Gazetesi'nde geçen hafta yayımlanan Birol Bozkurt imzalı haberde yer alan bilgilere göre bu yıl tamamlanan 37 halka arzın toplam büyüklüğü 51,9 milyar liraya ulaşırken, 60 şirketin daha halka arz için sırada olduğu belirlendi. Sermaye Piyasası Kurulu'na halka arz başvurusu yapmış ve sırada bekleyenler arasında n11, Rönesans Enerji, Tavuk Dünyası, Kızılay İçecek, Golda Gıda, Altinkılıç, Penti gibi kuruluşlar da yer alıyor.

Yüzde 97'si küçük yatırımcı

MKK'nın en son ağustos itibarıyla açıkladığı 'aylık' ayrıntılı veri setine göre ise BİST'te ağustos sonu itibarıyla henüz 6,3 milyon olan pay senedi yatırımcılarının portföy dilimlerine göre dağılımına bakıldığında; 1,2 milyon kişi ile en büyük bölümünü 1.001-5.000 TL arasında portföyü olan yatırımcıların oluşturduğu görülüyor.

Daha düşük portföye olanlarla birlikte 5 bin TL'nin altında pay senedine sahip olanların sayısı 2 milyonu aşıyor. 5.001-10.000 TL portföy diliminde yaklaşık 938 bin, 10.001- 20.000 TL diliminde 622 bin, 20.001-50.000 TL diliminde 742 bin, 50.001-100.000 TL diliminde 507 bin, 100.001-250.000 TL diliminde 555 bin, 250.001-500.000 TL diliminde 297 bin, 500.001-1 milyon TL diliminde 188 bin dolayında yatırımcı bulunuyor. Buna göre 1 milyon liranın altında portföye sahip yatırımcı sayısı 6 milyonu aşarak toplam sayının yüzde 96,8'ini oluşturuyor.

Tüm yatırımcılar içinde sayıca yüzde 3,2'lik bölümü oluşturan, buna karşılık toplam portföyün yüzde 89,7'sini elinde bulunduran 1 milyon TL'den büyük portföye sahip mega yatırımcıların sayısı ise 200 binin altında. Her yaş diliminde yatırımcının pay senedi işlemi yaptığı BİST'te, 15 yaşın altında 41 bin ve 75 yaşın üzerinde 100 bine yaklaşan yatırımcı dikkati çekiyor. MKK'nın ağustos verilerinde BİST'teki pay senedi yatırımcılarının yaş gruplarına göre dağılımı, yaklaşık 928 bin kişi ile en büyük grubun 30-34 yaş diliminde olduğunu gösteriyor.

25.09.2023

25-29 yaş grubunda 867 bin, 20-24 yaş grubunda 641 bin, 15-19 yaş grubunda 122 bin dolayında yatırımcı bulunuyor. Buna göre pay senedi yatırımcılarının ağustos itibarıyla 2,6 milyon kişi ile yarıya yakını 35 yaşın altında. 35-39 yaş grubunda 880 bin, 40- 44 yaş grubunda 807 bin, 45-49 yaş aralığında 635 bin, 50-54 arası 465 bin, 55-59 yaş aralığında 318 bin, 60-64 arası 222 bin, 65-69 arası 148 bin ve 70-74 aralığında yaklaşık 90 bin pay senedi yatırımcısı işlem yapıyor.

Abdulkadir Selvi

Dış politikada Batı yönlü açılım

İnişli çıkışlı bir seyir izliyor Türk-ABD ilişkileri. Yeni bir çıkış sürecindeyiz.

Ama sadece ABD ile ilişkilerimiz değil. Yeni dönemi dış politikada bir açılım süreci olarak değerlendirmek mümkün. Bu stratejinin mimarı Cumhurbaşkanı Erdoğan. Süreç seçimlerden hemen önce başladı, seçimden sonra ise hızlanarak devam ediyor. Erdoğan'ın seçimleri açık bir farkla kazanması da Batı başkentlerine, "Erdoğan 5 yıl daha işbaşında. İlişkilerinizi ona göre düzenleyin" mesajı oldu. Erdoğan da yeni döneme yeni bir sayfa açarak başladı. Yeni dönemin özelliği ilişkilerde bir restorasyon ve iyileştirme süreci olacak. Bunun dış politikada ve ekonomide olumlu yansımaları ise önümüzdeki günlerde hissedilecek.

BAE, SUUD VE MISIR

1- Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan'la ilişkiler son 10 yılın en iyi seviyesine taşındı. Mısır'la ilişkiler yeniden kuruldu.

2- Seçimden sonra ise ABD ile ilişkilerde bir yumuşama sağlandı. Seçimden sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ilk arayan devlet başkanlarından biri Biden'dı.

İSVEÇ'İN ÜYELİĞİ

3- Türkiye, NATO'nun genişlemesini destekledi. Finlandiya'nın NATO'ya üyeliği onaylandı. İsveç'e şartlı olarak kapı açıldı. Ev ödevini yerine getirdiği takdirde İsveç'e üyelik ekimde Meclis açıldıktan sonra onaylanacak.

İSRAİL-YUNANİSTAN

4- ABD kamuoyu açısından önem arz eden İsrail ve Yunanistan ile ilişkiler iyileştirildi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de İsrail Başbakanı Netanyahu ve Yunanistan Başbakanı Miçotakis ile olumlu geçen bir görüşme yaptı.

Erdoğan 7 Aralık'ta Yunanistan'a gidiyor. İsrail Başbakanı Netanyahu ise Türkiye'yi ziyaret edecek. Türkiye ile İsrail'in Akdeniz'de ortak sondaj çalışması yapması gündeme geldi.

ABD İLE İLİŞKİLER YENİ BOYUTTA

5- Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler savunma ve dış politika ekseninin dışına çıktı. Ekonomik boyutta yeni bir ivme yakalandı.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Goldman Sachs'ın ev sahipliğinde 120 finans temsilcisi ile bir araya geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de ilk 100 içinde yer alan 27 şirket temsilcisiyle yuvarlak masa toplantısı yaptı. ABD'li finans ve iş dünyasının Türkiye'ye yatırım iştahı dikkati çekti. İlgiyle takip edilen Elon Musk'la görüşmesinde Tesla'nın 7'nci fabrikasının Türkiye'de kurulması gündeme geldi.

Değerlendirmeler Türkiye ile ABD ilişkilerinin ekonomide yeni bir boyut kazandığı yönünde.

EMEKLİ VE BAĞ-KURLULARIN HAFTASI

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, ABD dönüşünde, emeklilere yapılacak zamlarla ilgili olarak, "Fazla uzamaz. Yani en kısa zamanda. İlgili bakanım zaten çalışmalarını sürdürüyor. Dönüşte zaten bir araya gelip, 'Ne durumdasın, ne yaptın, ne yapıyorsun?' kendisinden bunun bilgilerini de alacağız. Ama 2024'e inşallah bunun kararlarını vermiş olarak gireriz" demişti.

PRİM GÜN SAYISI

Ama tek konu emekliye zam değil bir de esnafların beklediği prim gün sayısı var. Bağ-Kur'luların 9 bin prim gün sayısı SGK'lılara eşitlenerek 7 bin 200 iş gününe düşürülecek.

İşte o an geldi.

Çalışma Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı bürokratları ön çalışma yapmışlardı. Erdoğan, ABD'deyken Çalışma Bakanı Vedat Işıkhan hazırlıklarını yaptı. Ancak konunun ekonomi yönetimiyle masaya yatırılması bekleniyor. Bu hafta içinde Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz'ın başkanlığında Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek ile Çalışma Bakanı Vedat Işıkhan'ın katılacağı bir toplantı yapılacak. Hazırlıklar olgunlaştıktan sonra Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sunulacak.

KRİTİK HAFTA

Önümüzdeki hafta Meclis çalışmalara başlayacak. O nedenle karar haftası dedim. Çünkü emekliye zam ve Bağ-Kur'luların prim gün sayısı ile ilgili konunun artık netleştirilmesi gerekiyor.

CHP'DE ÇANLAR İMAMOĞLU İÇİN ÇALİYOR

EKREM İmamoğlu'nun siyasi geleceğiyle ilgili sağlıklı bir değerlendirme yapmak için yerel seçim sonuçlarını beklemek gerekiyor. Çünkü seçimleri kazanırsa Ekrem İmamoğlu yeniden doğacak. Cumhurbaşkanı adaylığı dahil olmak üzere siyasi denklemde yeniden yer alacak. Ama seçimleri kaybederse Ekrem İmamoğlu efsanesi sona erecek.

FIRSATLARI KAÇIRDI

Ekrem İmamoğlu, yeterince cesur olamadığı için şimdiye kadar iki büyük fırsatı değerlendiremedi. Cumhurbaşkanlığı ve CHP Genel Başkanlığı için aday olamadı. Olsa başka bir hikâye yazılabilirdi. Şans kapıyı iki kez çalmaz. Ekrem İmamoğlu, bir de İstanbul seçimlerini kaybederse o zaman "Kahramanın yolculuğu" hüsrarla sona erecek.

KILIÇDAROĞLU KAZANIYOR

Cumhurbaşkanlığı seçimlerini kaybeden Kılıçdaroğlu ise kurultayı kazanıyor. Kılıçdaroğlu şimdiye kadar İzmir ve Ankara başta olmak üzere büyük illeri kazandı. 8 Ekim'de İstanbul kongresini aldığı takdirde CHP kurultayında zaferini ilan edecek.

Kılıçdaroğlu kazanacak ama CHP kazanacak mı ondan emin değilim.

KILIÇDAROĞLU, AZERBAYCAN KONUSUNDA NEDEN SESSİZ?

AZERBAYCAN'ın 24 saat içinde Karabağ'da sağladığı zaferin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan bugün Nahçıvan'da olacak. Erdoğan, "Gardaşım" dediği İlham Aliyev ile bir araya gelecek.

Türk dünyasının iki büyük liderinin görüşmesi hem Karabağ konusunda hem de Zengezur koridoru için mızıkçılık yapan İran'a güçlü bir mesaj olacak. Azerbaycan halkı Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın verdiği destekten dolayı çok memnun.

Ama Kılıçdaroğlu'nun tavrından dolayı bir burukluk yaşanıyormuş. Azerbaycan'ın zaferi hepimizi mutlu etti. Göğsümüzü kabarttı. Ama Kılıçdaroğlu her nedense sevinemedi. Azerbaycan'ı destekleyen bir açıklama yapmadı. Bir tweet bile atmadı. Zaten daha önceki Karabağ savaşı sırasında Kılıçdaroğlu'nun dış politika başdanışmanı Ünal Çeviköz Karabağ'a cihatçıların taşındığı ithamıyla Azerbaycanlıları üzmüştü. Bu da iki oldu.

Kremlin sözcüsü Peskov ve Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Zaharova dahi Azerbaycan'ı destekleyen açıklamalar yaptı ama Kılıçdaroğlu'ndan ses çıkmadı.

SEZGİN TANRIKULU GÜNDEMDE DEĞİL

Sezgin Tanrıkulu'nun TSK'ya hakaret eden açıklamalarından sonra gözler CHP'ye çevrilmişti. CHP sözcüsü Faik Öztrak, "Diyarbakır Milletvekili Sezgin Tanrıkulu'nun, milletimizin gözbebeği Türk Silahlı Kuvvetleri'ni töhmet altında bırakan ifadeleri kabul edilemez" demişti. Öztrak, "Bu konu yetkili organlarımızda görüşülecektir" dediği için CHP'nin Sezgin Tanrıkulu hakkında ne gibi bir işlem yapacağı merak konusu olmuştu. Ama CHP'nin Sezgin Tanrıkulu hakkında hiçbir işlem yapmayacağı belli oldu. Çünkü 26 Eylül Salı günü CHP'nin Parti Meclisi toplantısı var. 5 Kasım'da büyük kurultay kararı alınacak. Kılıçdaroğlu imzasıyla PM üyelerine gönderilen gündemde 5 madde var ama Sezgin Tanrıkulu konusu yer almıyor. Peki bu şaşırtıcı mı? Hayır. Kılıçdaroğlu, HDP ile arasında köprü olan Sezgin Tanrıkulu'ndan vazgeçebilir mi?

Seçim sürecinde Kılıçdaroğlu lehine kampanya yürüten Kandil bu işe bozulmaz mı?

İbrahim Kahveci

Emeklilere müjde diye diye...

Bazen yeterince konuları açıklayamıyor muyum diye düşünüyorum. Ya da konuları biraz karmaşık mı anlatıyorum acaba...

Mesela bir önceki yazımda Türk halkının ekonomiye ilişkin mevcut durum ile beklenti durumunun çok farklılaştığını verdim.

Aslında durum o kadar feci ki... Türk halkının özellikle seçimlere giderken bir hayal dünyasına sokularak bir bakıma uyutulduğunun resmini çıkartmıştım. Ama pek kimse oralı olmadı.

Şimdi bu işin bir başka ayağını vereceğim.

Dışı parlatılan ama içi çürütülen bir başka sistem... AK Parti bunları çok ama çok iyi yapıyor, o yüzden bu örnekleri veriyorum.

Yerli-Milli söylemini kullana kullana ülkeyi yabancı sermayeye esir ettiklerini, iç borçlanmayı dahil ABD dolarına çevirdiklerini biliyoruz... Yani söylediklerinin tam tersinin gerçekleşmesi durumu.

Gelelim konumuza.

Malum Takvim Gazetesi'ni takip ediyorsanız yıllarca ama yıllarca emekliye müjde üstüne müjde haberleri ile çıkar. Siyasiler de ekranlarda-meydanlarda emekliyi ezdirmediklerini söyleyip dururlar.

O iş hiç öyle değil.

Somut rakamlar ile tekrar izah edeceğim. Tekrar diyorum, çünkü 09/08/2023 günü **“Emekliler nasıl susturuldu?”** başlıklı yazımda ortalama emekli maaşı ile asgari ücreti karşılaştırmıştım. Orada şunu görmüştük: **2009 yılında ortalama bir emeklinin maaşı asgari ücretin %18,2'si oranında üzerindeydi.**

Bu yılın ilk yarısında asgari ücret 8.506 lira. Buna göre ortalama emekli maaşı 10.056 lira olması gerekiyordu. Ama SGK verileri diyor ki yılın ilk yarısında ortalama emekli maaşı 6.665 liradır.

Bakın burada “en düşük maaşı” değil bütün emeklilerin aldığı “ortalama emekli maaşını” baz alıyorum. (en düşük emekli maaşı sistemi tam bir aldatmacadır)

Şunu da unutmayalım, bu yılın ikinci yarısında emekliye doğru dürüst bir zam da yapılmadı.

Şimdi bir başka hesap üzerinden emekli maaşlarını karşılaştıralım.

2009-2020 yılları içerisinde emeklilere ödenen maaşların toplamı GSYH'nın yüzde 6,69'una eşit geliyordu. Bu oran nerede ise pek değişmedi.

İlk soruyu soralım: İyi ama 2009 yılında 9,1 milyon emekli maaş alırken 2020 yılında 13,3 milyon kişi emekli maaşı alıyordu. Nasıl oluyor da 2009 yılından 2020 yılına **emekli sayısı yüzde 45 artarken emeklilerin ülke gelirinden aldığı pay hiç artmamış?**

Her gün “emekliye müjde” diye diye aslında emeklilerin toplam gelirine hiçbir katkı sağlanmamış. Tersine azaltılmış...

Ama durun daha bitmedi... Asıl mesele 2020 sonrası. Çünkü **emekli ödemelerinin GSYH içindeki payı son 3 yılda şelale gibi hızla düşürüldü.**

Bakınız, 2009 yılında 9,1 milyon emekli GSYH'nın yüzde 6,82'sini maaş olarak alıyorken, 2022 yılında 13,9 milyon emekliye GSYH'nın yüzde 4,46'sı maaş olarak dağıtılmış. (Veremi gösterip sıtmaya razı etme modeli)

Bir tarafta emekli sayısı 9,1 milyondan 13,9 milyona çıkıyor ama diğer yanda emekliye ödenen ücretler GSYH'nın yüzde 6,82'sinden yüzde 4,46'sına düşürülüyor.

Şimdi her gün verilen o müjdeleri iyi anladınız mı?

Ve 2023 yılı ilk yarısı... 2022 yılında en düşük seviyeye çekilen emekli maaşlarına küçük bir katkı yapılıyor. Bir bakıma emeklinin ağzına küçük bir bal çalınıyor ve böylece emekliye ödenen toplam ücretler GSYH'nın sadece yüzde 5,99'una yükseltiliyor... Eski seviyeye bile çıkmıyor.

Seçimleri kazanan ortada..

Ama kimse şu iki soruyu sormuyor:

25.09.2023

1- 2009 yılında GSYH'nın yüzde 6,82'si emeklilere giderken şimdi GSYH'nın yüzde 5,99'u emeklilere veriliyor.

2- Yine 2009 yılında 9,1 milyon emekli maaş alıyordu ve payları yüzde 6,82 iken şimdi 15,2 milyon emekli maaş alıyor ama payları hala 5,99'a düşmüş durumda...

Gelin hesabı birlikte yapalım. (2022 yılı ilk yarısına göre hesaplıyoruz.)

GSYH 10 trilyon 145 milyar lira. Bunun emeklilere payı (2009-2020 ortalaması %6,69 baz alırsak) 678,7 milyar lira yapıyor. Ama emeklilere yüzde 5,99 pay ile 608,2 milyar lira maaş ödenmiştir.

Bunun anlamı şu: Bir emekli bu yılın ilk yarısında ortalama 6.665 lira maaş alırken emeklilere ödenen toplam ücretin GSYH payı aynı kalsaydı kişi başına ortalama **emekli maaşı 7.438 lira** olacaktı. (Bu hesapta emekli sayısındaki artış hiç dikkate alınmamıştır)

İyi ama ikinci sorumuz yanıtsız kalıyor. Yani emekli sayısı 9,1 milyondan 15,2 milyona çıkmış durumda. O zaman emekli bütçesinin de bu sayıya göre artması gerekiyor.

Bakınız 2009 yılına göre yapmıyoruz hesabı. 2004-2020 yıllarını kapsayan son 17 yıllık ortalamaya göre yapıyoruz bu hesabı.

Bu 17 yılda 1 emeklinin maaşı GSYH'ya oranı on milyarda 5,309 ediyor.

Şimdi tekrar edelim: Bir emeklinin aylık maaşının GSYH'ya göre aynı olması durumunda aylık **emekli maaşı tam 10.771,5 lira olması gerekiyordu**. Ama maalesef ortalama emekli maaşı 6.665 lirada kaldı.

Eğer 2009 yılı payına göre (6,192) emekli maaşı verilseydi aylık ortalama emekli maaşı 12.564,1 liraya çıkacaktı. 2004-2013 yılları ortalamasına göre olsaydı ise aylık ortalama emekli maaşı 11.755,6 lira düzeyinde gerçekleşecekti. (Rakamların hepsi 10 bin liranın üzerini gösteriyor)

Hem GSYH payı hem de emekli sayısındaki artışı dikkate aldığımızda emekli maaşlarında ortalama kayıp yüzde en az 75'i aşmış durumda.

Zaten asgari ücrete göre hesapladığımızda da emekli maaşlarının yüzde 50'den fazla kayba uğradığını görmüştük.

Kısaca durum şu: Asgari ücretliye ülke büyümesine bağlı hiç zam verilmedi... (açık sınırına göre hesaplıyorum)

Emekliye ise çok ama çok daha fazla ücret tırpanı uygulandı.

Emekliye ödenen toplam para havuzu her yıl adeta eritildikçe eritildi... Ama bu havuz eritilirken emekli sayısı 9,1 milyondan 15,2 milyona çıktı.

Ve sonuç olarak bugün emeklilere maaş adı altında aslında eski yıllara göre **yarım maaş veriliyor.**

Ve bu eritilme her gün **“emekliye müjde”** haberleri eşliğinde yapıldı.

Tam da AK Parti politikalarına uygun şekilde... Sözde müjde ama gerçekte tırpan üstüne tırpan...

Not: Bu emeklilik sisteminde gerçek emeklilerin maaş alamayacağını yıllardır söylüyorum... Bir tane dinleyen, kulak veren çıkmadı. Gerçekten ülke bitmiş.

Bu arada şu notu da ekleyelim: Sosyal Güvenlik Sistemimiz resmen olmasa bile fiili olarak batmış durumdadır ve ilerleyen yıllarda emeklilere daha yüksek reel ücret ödenmeyeceğinin ilanını grafikten zaten görüyor ve anlıyoruz. Kimse emeklilikte nefes alacak düzeyde bir ücret beklemesin. EYT çıkartacağımıza sistemi düzeltelim ve hakkaniyetli bir sistem kuralım diye her gün tek başıma konuşup durdum... Bu konuda yapayalnızım...

